

cédéčk[o, -a *ср. съкр.* CD [cédé], *разг.* компакт дйск: **výkladový slovník na jednom ~u** тълковен речник (събран) върху един компакт дйск
ced|it, -ím *несв. (со)* **1.** цедя, прецеждам, филтрирам ♦ **~ím** проливам (нещо): **~ím slzy, krev** проливам сълзи, кръв
ced|it se, -ím se *несв. разг. експр.* тека, лѐя се, струя: **prší jen se ~í** вали като из ведрò; **pot se ze mne jen ~í** вйр вода съм, пòт се лѐе от мене
cedník, -u *м.* цедка, цедилка: **~ na čaj** цедка за чай ♦ **~** мет; паметгà му е като решето
cedr, -u *м. бот.* кедър (Cedrus): **~ libanonský** ливански кедър
cedrov|ý, -á, -é *бот.* кедров: **~ý olej** кедрово маслò; **~á silice** кедрово етерично маслò
cedul|e, -e *ж. разг.* **1.** табела, надпис, афиш, плакат, обявление: **divadelní ~e** театрален афиш **2.** белѐжка, записка
cedulov|ý, -á, -é *в съчет.* **~á banka** фин. емисионна банка
~ **slušníci mokrého ~u** *шегов.* пияници, къркачи **2.** цех, работилница: **montážní ~** монтажен цех; **slévárenský ~** лѐярнен цех
cechmistr, -a *м. истор.* старейшина на еснаф, остар. устàбашия
cechovn|í, -í, -í *истор.* цехов, еснафски, занаятчийски: **~í korouhev** знàме на еснаф, цехово знàме
cechovnictv|í, -í *ср.* **1.** истор. еснафска, цехова организация, систѐма **2.** *прен. експр.* тясно професионално глѐдище
cejch, -u *м.* **1.** плòмба, клеймò, мàрка, печàт (за потвърждаване точността на мерки и теглилки) **2.** *прен.* клеймò, дамгà, бѐлег: **vypálit ~** дамгòсам; **~ hanby** позòрно клеймò, клеймò на позòра
cejch|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** маркирам, еталонирам, градуирам; поставям плòмба, клеймò, мàрка, печàт; удостоверявам точността на мѐрки и теглилки **2.** (*кого*) *прен.* клеймà, заклеям, дамгòсам (*някого*)
cejchovn|í, -í, -í кòйто се отнàся до маркиране, еталониране, градуиране: **~í služba, úřad** метрологична служба, бюрò за проверка на мѐрки и теглилки
cejn, -a *м. зоол.* платика (Abramis)
cekn|out, -nu *св. експр.* гѝкна, проговòря, обàдя се: **ani ne~l** тòй дори не гѝкна; **nesměl ani ~nout** тòй не посмà да гѝкне, да се обàди; **jestli**

o tom někomu ~eš, tak uvidíš! ако се изпуснеш да кàжеш на някого, ще видиш!
cel|a, -y *ж.* килия: **klášterní ~a** манастирска килия; **vězeňská ~a** затвòрническа килия
cel|á, -é *ж. мат.* цяло (*число*): **dvě ~é tři pětiny** двѐ цяло и трй пѐти; **žádná ~á pět desetin** нýла цяло и пет десѐти; **už bije ~á** часòвникът удря, отмѐрва крѝгъл час
cele *нар. книж.* съвсѐм, изцяло, напѝлно, пѝлно: **byl jí ~ oddán** тòй ÿ бѐше прѐдан с цялата си душа
celebrit|a, -y *ж. публ.* знаменитост; видна, изтѝкната личност; звезда: **místní ~y** мѐстни знаменитости; **shromáždění filmových ~** сбòрище на фйлмови звезды
celebr|ovat, -uji/разг. -uju *несв. книж.* служа литургия
cel|ek, -ku *м.* **1.** цяло, цялост: **v ~ku** изцяло; **tvořit nedílný ~ek** образувам, съставявам неделимò цяло; **sloučit v jeden ~ek** обединя в еднò цяло **2.** колектив, общество: **pro blaho ~ku** за òбщо блага; **práce pro ~ek** рàбота за обществòто, за колектива; **hospodářský ~ek** самостоятелна стопàнска единица
celer, -u *м. бот.* цѐлина, кер(е)виз (Apium graveolens)
celerov|ý, -á, -é кòйто се отнàся до кер(е)виз, до цѐлина
celibát, -u *м.* **1.** целибàт (*обет за безбрачие при католическите духовници*) **2.** безбрачие
celistvost, -i *ж.* цялостност, цялост, единство, завършеност, непокѝтнатост
celistv|ý, -á, -é цялостен, компактен, неразделен, едйнен, пѝлен, комплѝксен: **~é území** цялостна теритòрия; **~á osobnost** монолитна, цялостна личност; **~ý dojem** пѝлно, цялостно, òбщо впечатлѐние; **~ý násobek** *мат.* цяло крàтно числò
celkem *нар.* **1.** òбщо; òбщо взѐто: **~ vzato** òбщо взѐто; **mně je to ~ jedno** на мѐне ми е всѐ еднò, безразлично ми е; **~ mně to nezajímá** òбщо взѐто, товà не мѐ интересýва; **já o tom ~ nic nevím** почтй нищо не зная за товà; **je to ~ pořádný člověk** тòй е òбщо взѐто поря̀дчен човѐк **2.** всйчко, òбщо, всйчко на всйчко: **byl tam ~ desetkrát** тòй бѐше там всйчко (на всйчко) дѐсет пѝти; **~ to dělá 10 korun** товà прàви всйчко 10 крòни
celkově *нар.* **1.** òбщо, изòбщо, изцяло, напѝлно, като цяло: **situace je ~ špatná** положѐнието изòбщо е лòшо; **dítě ~ zesílilo** детѐто òбщо, цялостно укрепна **2.** приблизително, грубо,

сервизът за ядене не è пълнен; **s ~ým za-
opatřením** за ядене пълнен пансион **4.** истински, съ-
връстн **čtyřlůžkový**
udělala z něj ~ého člověka тя го направи човек
5. *експр.* цял, съвсèm, напълно (за висока сте-
пен, за усилване): **je ~ý mokrý** той è вîр вода,
мòкър è до кòсти; **byl ~ý bledý** бèше съвсèm
блèд; **je ~ý šťastný** цèлият сийе от щàстие;
byl ~ý bez sebe тòй не бèше на сèбе си, бèше
вън от сèбе си; **byl z toho ~ý pryč** бèше смàян,
поразèн от товà; **byla ~á uplakaná** цялата
бèше (облèяна) в сълзи; **je do ní ~ý blázen** по-
бъркал се è по нèя, лùд è по нèя; **syn je ~ý**
tatínek сийнът è цял бащичко, мètнал се è на
бащà си, одрàл è кòжата на бащà си; **to je ~ý**
on èто, такъв è тòй; товà è типично за нèго;
~ý boží den цял дèн, през цèлия дèн; **trvalo to**
~á léta товà трàя, товà се прòтòчи (с) годìни;
nebyl u nás ~ou věčnost не бèше идвал у нàс
цýла вèчност; **to je ~é neštěstí** товà è истинско
нещàстие; **~á ta věc se mi nelíbí** цялата тàзи
рàботà нийкак не мий харèsва; **to je ten ~ý rozdíl!**
урон. и товà ми билò рàзликà; **to byla ~á jeho**
odpověď сàмо товà му бèше òтговорът; **umí**
toho víc než ~ý učitel *разг.* знàе пòвече от
учителà си

cement, -u *м.* ЦИМЕНТ: **dřevitý** ~ ксилоліт; **struskový** ~ шлаков цимент; **vodotěsný** ~ водонепропусклив цимент

cementárn|a, -у ж. ЦИМЕНТОВ, ЦИМЕНТЕН ЗАВОД;
ФАБРИКА ЗА ЦИМЕНТ

cement|ovat, -uji/разг. -ују несв. (со) циментирам (нещо)

cementov|ý, -á, -é цимèнтов: **~ý nátěr** цимèнтова замазка; **~á malta** цимèнтова мазылка; **~é mléko** цимèнтово мляко

cen|a, -y жс. 1. **цена**, **стойност**: **vysoká, nízká ~a** висока, ниска цена; **pevně ~y** твърди цени; **prodejní ~a** продажна цена, пазарна цена; **nákupní ~a** изкупна цена; **malooobchodní ~a** цена на дребно; **velkoobchodní ~a** цена на едро; **~y obilí** цени на зърното; **výrobní ~a** себестойност; **příměřená ~a** умерена цена; **úřední ~a** официална цена; **zaváděcí ~a** промоционна цена; **~y stoupají, klesají, ~y jdou nahoru, dolů** цените се покачват, спадат; **zboží v ~ě dvaceti korun** стока на стойност двайсет крони; **slevit z ~y** намаля цена, напращя отстъпка от цена; **zboží stouplo, kleslo v ~ě** цената на стоката се покачи, спадна; **prodávat pod ~ou** продавам под костюма цена; **dohodnout se o ~ě** споразумѐа се за цената;

zásilka s udanou ~ou *почт.* прàтка с обявèна
сѡдѡ◆ **záchybná**

žádnou ~u в никакъв случай, на никаква цена, за нищо на светà; **za ~u něčeho** с ценàта на нещо **2.** стòйност, значèние, полза: **mít velkou ~u** ймам голяма стòйност; **nemít žádnou ~u** нямам никаква значèние, никаква стòйност; **historická ~a** историческа стòйност; **umělecká ~a** художествена **3.** **smysl** (се **hádat**) не си струва, няма смисъл (да се спòри, да се кàраме); **to nemá ~u** товà няма смисъл **3.** награда, прèмия, отлìчие: **státní ~a** държавна награда; **laureát státní ~y** лауреàт на държавна награда; **Nobelova ~a** Нòбелова награда; **Mezinárodní ~a míru** Международна награда за мир; **odměnit ~ou někoho, udělit ~u někomu** присъжда награда на някого; **dostat první ~u** полúча първа награда; **soutěž, závod o ~u** състезàние за награда *и спорт.*; **dílo poctěné ~ou** произведèние, удостоèно с прèмия; **vypsat ~u** определя награда; **putovní ~a спорт.** прèходна кúпа, прèходно знàме *и под.*; **vyhrát, získat ~u** спечèля, полúча награда; **ucházet se o ~u** бòря се за награда, стремя се да полúча награда

ceník, -u *м.* ценоразпис

cenin|a, -y ж. 1. фин. облигация **2.** обикн. в съчет. **poštovní ~a** пош. (пощенска) марка, (таксова) марка, (гербова) марка и под. (картичка, плик с марка)

cen|it I, -ím *несв. 1. (со)* оцeня́ям (нещо), опре-
дeля́ям це́на (на нещо): **~it vysoko, nízko** оце-
ня́ям висо́ко, ни́ско; опреде́ля́ям висо́ка, ни́ска
це́на *и прен.* **2. (koho, со jak)** оцeня́ям, пре-
це́ня́ям (някого, нещо някак): **~it spravdivé**
оцeня́ям справе́дливо; **~it někoho podle zá-
sluh** оцeня́ям някого по заслу́ги **3. (koho, со
pro со; со и koho)** це́ня, почи́там, уважа́вам
(някого, нещо за нещо; нещо у някого): **~ili ji
pro její svědomitost** це́няха я за не́йна добрo-
свéдeствeност; **~it něčí smysl pro povinnost** це́ня
чувствeност за oтгoвoрeнoст у някого

cen|it II, -ím *несв. само в съчет. ~it zuby* зъбя се, озъбвам се, показвам си зъбите *и прен.*

cen|jít se, -ím se нескв. 1. показвам се, лъсвам, бялвам се (за зъби) 2. (–; на кохо) експр. хия се, зъбя се, смѐя се, усмѣхвам се (на някого):
co se na mne ~iš? какво ми се хилиш?

cen|it si, ~ím si неск. (koho, čeho) ценя́, почита́м,
уважа́вам (някого, нещo): **velmi si ho ~ím** ви-
со́ко го ценя́, мно́го го почита́м; **~ili si jeho**
upřímnosti ценя́ха не́говата йскреност, ценя́-
ха у не́го йскреността́ му

cennost, -i ж. 1. ценност, стойност 2. обикн. мн. **cennost|i, -í** ценни вещи, ценни книжа, ценности *и под.*: **kulturní ~i** културни ценности
cenn|ý, -á, -é 1. ценен, скъпоценен: **~é věci** ценни вещи, ценни предмети; **~ý obraz** ценна, скъпа картина; **~é psaní** пощ. пратка, писмо с обявена стойност; **~é papíry** фин. ценни книжа 2. ценен, важен, забележителен: **~á rada** ценен, рядък съвет; **~á pomoc** ценна помощ; **~ý úspěch** голям, значителен, забележителен успех; **nesmírně ~ý** безценен
cenov|ka, -y ж. 1. пощ. пратка с обявена стойност 2. етикет (*с цена на стока*)
cenov|ý, -á, -é ценови: **~á hladina** равнище на цените; **~ý rozdíl** разлика в цените; **~á kalkulace** изчисляване, калкулация на цените; **~ý průměr** средни цени; **~á kontrola** контрол на цените; **~á politika** ценова политика; **~á skupina** категория; **restaurace první ~é skupiny** ресторант първа категория, първокласен ресторант; **~á spirála** ценова спирала, инфлационна спирала
censor, censura, censurovat вж. **cenzor, censura, cenzurovat**
cent, -u м. квинтал, центнер (*мярка за тегло*): **~** като камък; **mám nohy jako ~y** разг. краката ми тежат (*от умора*), като че ли имам олово в краката; **jako by ze mne spadl ~** разг. сякаш товар ми падна от гърба; сякаш камък ми падна от сърцето
centimetr [-ty-], -u м. 1. сантиметър (*мярка*) 2. разг. метър (*шивашки*)
centimetrov|ý [-ty-], -á, -é сантиметров
centrá|la, -y ж. 1. (енергийна) централа: **teplná ~a** топлоцентрала; топлоелектрическа, термоелектрическа централа (*сжкр. ТЕЦ*); **elektrická ~a** електроцентрала; **~a s Dieselvým pohonem** дизелова електроцентрала 2. централа, център, централно управление
centralisace, centralisační, centralisovat вж. **centralizace, centralizační, centralizovat**
centralizac|e, -e ж. централизация, съсредоточаване
centralizačn|í, -í, -í централизиционен; който се отнася до централизъм, до централизация: **~í snahy** тенденции към централизъм; **~í politika** политика на централизация; **~í proces** процес на централизация
centralizm|us, centralismus [-zm-], -u м. централизъм

centraliz|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. (*со*) централизирам (*нещо*)
centrálně нар. централно, централизирано, от центъра: **~ řízené hospodářství** централно ръководено стопанство
centráln|í, -í, -í централен, средищен, главен, генерален: **~í ředitel** генерален директор; **~í sklad** главен склад; **~í postavení** средищно положение; **~í nervstvo** анат. централна нервна система; **~í promítání** геом. централна проекция
centrick|ý, -á, -é спец. центричен, средищен
centrifuga [-fu-/fú-], -y ж. 1. центрофуга 2. разг. въртеложка-центрофуга
centrifugál|n|í, -í, -í 1. центрофугален 2. центробежен: **~í síla** физ. центробежна сила
centripetál|n|í, -í, -í центростремителен: **~í síla** физ. центростремителна сила
centropravicov|ý, -á, -é полит. дясноцентристки
centr|um, -a ср. 1. център (*на град и под.*): **~um města** център на града; **bydlit v ~u** живея в центъра 2. център, средоточие, пункт с важно значение: **průmyslové ~um kraje** промишлен център на административна област; **nervové ~um** анат. нервен център; **zrakové ~um** анат. център на зрението; **~um řeči** анат. център на говора; **motorická ~a** анат. моторни центрове, центрове на движенията
cenzor, -a м. цензор
cenzur|a [-zu-/zú-], -y ж. цензура: **zrušení ~y** премахване на цензурата; **schváleno ~ou** разрешено, допуснато от цензурата
cenzur|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*со*) 1. цензурирам (*нещо*) 2. контролирам (*нещо*)
cep, -u м. бухалка, чукало (*за вършеене на жито*) 2. истор. бухалка, обкована с желязо **~**
~ сирам някого; строго обучавам, строго възпитавам някого
cepen|ět, -ím, 3 мн. -í/-ejí неск. 1. умирам, гина (*за добитък и под.*) 2. вулг. псовисвам, пуквам (*за хора*)
cep|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*коho*) експр. дре-сирам, строго обучавам, строго възпитавам (*някого*): **~ovat děti v násobilce** набивам в главата на децата таблицата за умножение
ceremoniál [-ny-], -u м. церемониал: **korunovační ~** церемониал по коронясване
ceremoniář [-ny-], -e м. церемониалмайстор
ceremoni|e [-mony-/móny-] -e ж. 1. церемония, ритуал: **dvorní ~e** дворцова церемония 2. само мн. **ceremonie, -í** разг. експр. цере-

мòнии, заобикалки, усуквания: **dělat ~e** въртя-суча, церемоня се; **jaképak ~e!** каквò го усукваш! стига церемонии!

certifikační|í, -í сертификационен; кòйто се отнася към сертификат, към издаване на сертификат: **~í značka na zboží** знак за качество върху стòка

certifikát [-ty-], **-u** *м. търг.* сертификат, свидетелство, удостоверение, потвърждение, гаранционно писмò: **depozitní ~** *фин.* удостоверение за депòзит, за срòчен влòг

ces *нескл. ср. муз.* дò бемòл

césar *вж. cézar*

cest[a, -y жс. 1. път, пътèка: **polní ~a** пòлски път; **vozov ~a** колàрски път; чèрен, междусèлски път; **~a pro pěší** път за пешехòдци; **vyježděná ~a** разбит, нерàвен път; **vychozená ~a** утòпкан път *и прен.*; **jít ~ou** вървя по пътя; **to je z ~y** не (ми) е по пътя; **razit ~u** прокарвам път *и прен.*; **zastavit se na poloviční ~ě, na půl ~y** спрà насрèд пътя, спрà на половината път *и прен.*; **zastoupit někomu ~u** препрèча пътя на някòму ♦ **trnitá ~a** път, всè напред, бèз да се спирам; вървя, на-къдèто ми видят очите; **~a se lidmi netrhla** пътят бèше оживèн; **volit zlatou, střední ~u** избирам златната средà, вървя по царския път; **nikomu stéblo přes ~u nepřeloží** на мравката път прàви; **mít něco při ~ě** нèщо ми е на път; **plést se někomu do ~y a)** бъркам се в работата, в живòта на някого **б)** прèча на някого; **sejít z ~y a)** сбъркам пътя **б)** отбия се, кривна от прàвия път; **být na dobré ~ě** на прав път съм; **octnout se na nepravé, špatné ~ě** попадна на грèшен път, трèгна по криви пътища; **z ~y!** настранà! мàхай се! дàй път! **~a ke slávě** път към слàвата; **přivést někoho na pravou ~u** вкарàм някого в прàвия път; **věc je na dobré ~ě** работата върви добрè; **trnitá ~a k úspěchu** трънливият път към успеха ♦ **vodní ~a** водна линия

2. спец. артерия, трасè, линия за комуникация, съобщителна линия: **dopravní ~y** комуникации, пътища, транспортни линии; **vodní ~y** водни пътища; **vzdušné ~y** въздушни пътища; **obchodní ~y** търговски пътища; **přisunová, ústupová ~a** *воен.* път за подвòзване, път за отстъплèние; **dýchací ~y** дихателни пътища ♦ **mluvní ~a** несвързано, объркано; бълнòва **3.** пътуване, пътешествие: **~a kolem světa** околосвèтско пътешествие; **~a po moři** мòрско пътуване;

пътуване по морè; **vědecká, studijní ~a** научна командирòвка; **služební ~a** командирòвка; **svatební ~a** свàтбено пътешествие; **být na ~ách** пътувам, пътешествам; **chystat se, vypravovat se na ~u** гòтвя се, стягам се за път; **měli jsme dobrou ~u** пътувахме добрè; **obléci se na ~u** облекà се за път, облекà дрèхи за из път; **vzít si (s sebou) na ~u něco a)** взèма си багаж за път **б)** взèма си хранà за път; **mám tam ~u** ймам път за натàм; **obstarat něco při jedné ~ě** свърша всьòко на èдин път, с èднò отиване; **dostat od ~y** полùча бакшиш, защòто съм хòдил до някòде, задèто съм бил пътя до някòде; **dopis je na ~ě** писмòто е на път; **jít vlastní ~ou** вървя по свòй път; **doprovodit na poslední ~ě** изпрàтя някого в последния му път; **životní ~a** жизнен, житèйски път; **šťastnou ~u!** добър път! лèк път! на добър час! **křížová ~a a)** Крèстният път, Via doloròsa (*пътят на Христòс към Голгота*) **б)** картини, изобразяващи пътя на Христòс към Голготà **в)** католическо обредно шèствие пред картините на Крèстния път **г)** *прен. експр.* трънлив път, Голготòв път ♦ **dělné ~e** път бèше бременна **4.** път, начин, срдèство: **vyřídít diplomatickou, úřední, administrativní ~ou** уредя по дипломатически, по официàлен, по административен път; **zákonitou ~ou** по закòнен ред; **smírnou ~ou** по мирен път, по мирен начин, по пътя на помирèнието; **soudní ~ou** по съдèбен ред; **~ou dohody** посрдèством спòдба, чрез споразумèние; **~ou nejmenšího odporu** по линията на най-мàлкото съпротивлèние; **dosáhnout osvobození ~ou milosti** освободèн съм чрез помилване; **nastoupit ~u práva** обжалвам, апелирам; **analýza suchou ~ou** *хим.* сùх анализ

cestář, -e *м. разг.* **1.** пътен кантонèр **2.** работник по пътищата

cestička, **-y жс. умал.** **1.** пътèка, пътèчка: **~a v rukávu** ♦ **výprava ~y** ♦ **~a** *вж. výprava ~y* ♦ **~u** проправям път на някого, улеснявам някого в живòта; **hledat ~u (k vlivné osobě)** търся връзки с влиятелна личност **2. разг.** път, нìи ♦ **dělné ~e** ♦ **~a** постигна нèщо по втория начин **3.** път (*в косата*)

cestopis, -u *м.* пътепис, пътни белèжки

cestopisn|ý, -á, -é пътеписен: **~á literatura** пътеписна литературà; **~é obrázky** пътеписни картини, картини от пътуване

cest|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* пътувам, пътешествам: **~ovat po Evropě, po celém světě** пътувам по Европа, по целия свят; **~ovat letadlem** пътувам със самолет

cestovatel, -e *м.* пътешественик

cestovatelk|a, -y *жс.* пътешественица, пътешественичка

cestován|í, -í *ср.* пътуване, пътешествие

cestovní|é, -ého *ср. адм.* пътни разнòски, пътни командирòвчни парì: **úhrada ~ého** изплащане на командирòвчни (парì)

cestovní|í, -í, -í пътен, пътнически, туристически: **~í kancelář** туристическо, пътническо бюро; туристическа агèнция; **~í ruch** туризъм; **~í pas** задграничен паспорт; **~í rozkaz, příkaz** заповед за командирòвка; **~í útraty, výdaje** пътни разходи, разнòски; **~í potřeby** пътни принадлежности

cestujíc|í, -ího *м.* 1. пътник, пасажер: **obchodní ~í** търговски пътник 2. турист

cestujíc|í, -í *жс.* 1. пътничка, пасажерка 2. туристка

cetk|a, -y *жс.* 1. пайèта 2. *прен.* (лъскава) дреболия, дрънкулка

cév|a, -y *жс.* 1. *анат.* кръвоносен съд: **krevní ~y** кръвоносни съдове; **lymfatické, mizní ~y** лимфатични съдове; **kornatění ~** *мед.* артериосклерòза 2. *бот.* трахèя, жèлка

cévk|a, -y *жс.* 1. *умал. анат.* капиляр 2. *мед.* катèтър

cévk|ovat, -uji/разг. -uju *несв. мед.* поставям катèтър, катетеризирам

cévní|í, -í, -í 1. *анат.* който се отнася до кръвоносен съд; венòзен, артериален: **~í soustava** кръвоносна система 2. *в съчет.* **~í svazek** *бот.* проводно сно̀пче

cézar, -a *м. истор.* император, цèзар

cezen|í, -í *ср.* цедене

cibul|e, -e *жс.* 1. *бот.* кромид лук (Allium cepa) 2. глава лук: **smažená ~e** *готв.* пържен лук, пържен кромид 3. *бот.* луковица 4. купол, кубè (на църква и под.): **kostelní ~e** църковен купол, кубè на църква 5. *само мн.* **cibul|e, -í** *малко остар. експр.* джòбен часòвник

cibul|ka, -ky *жс. умал.* 1. лук, кромид, лùчец, главичка лук: **maso na ~ce** месо с лук 2. *бот.* луковичка 3. куполче, кубèнце (на църква и под.) 4. *в съчет.* **~ka vlasová** *анат.* корен на косъм, папила на косъм

cibulovit|ý, -á, -é луковиден, лукообразен, луковицообразен

cibulov|ý, -á, -é луков, лùчен: **~á omáčka** сос от

лùк, сòс с лùк; **~á bání kostela** луковиден, лукообразен, луковицообразен купол на църква

cicvár, -u *м. бот.* цитвар, сантонинов пелин (Artemisia cina)

cicvárov|ý, -á, -é цитваров, цитварен; който се отнася до сантонинов пелин: **~é semínko** цитварно сème

cídič, -e *м.* чистач, мияч: **pouliční ~** *бот* ваксаджия; **~ oken** мияч на прозорци

cídičk|a, -y *жс.* 1. чистачка, миячка (*жена*) 2. ùред за почистване, за полиране, за лъскане

cídidl|o, -a *ср.* срёдство за почистване: **~o na boty** боя, крем, вакса за обùвки; **~o na kovy** полировòчно вещество за метали, за метални части

cíd|it, -ím *несв. (со)* почиствам, чистя, полирам, излòсквам, мия (*обувки, съдове, метални предмети и под.*)

ciferní *вжс.* **ciferný**

cifern|ý, -á, -é цифров, числен

ciferník, -u *м.* циферблат (*на часовник и под.*)

cifr|a, -y *жс.* цифра, число: **římské, arabské ~y** римски, арабски

разг. умèя да смятам; силен съм в смятането **cigaret|a, -y** *жс.* цигàра, папирòса: **dutinková ~a** папирòса; **kroucená ~a** саморòчно направена цигàра; **pouzdro na ~y** табакèра

cigaretov|ý, -á, -é цигàрен, папирòсен: **~á dutinka** цигàрена, папирòсна гилза; **~á špička** цигарè, цигарлòк; **~é pouzdro** табакèра; **~ý papír** цигàрена хартия

cigár|o, -a *ср., cigár|a, -y* *жс. остар. разг.* пùра, пурèта

cihel|a, -y *жс.* тухларна, тухларница, тухларна фабрика, фабрика за тухли

cihl|a, -y *жс.* 1. тùхла: **nepálené ~y** кирпич, непèчени тùхли; **žáruvzdorná, ohnivzdorná ~a** огнеупòрна тùхла; **dutá ~a** кùха тùхла; **lehčená ~a** олекотèна тùхла; **pálená ~a** пèчена тùхла; **polévaná ~a** гледжòсана тùхла; **škvárová ~a** сгурийна тùхла; **tvarová ~a** фасòнна тùхла; **trativodová ~a** дренажна тùхла; **pálit ~y** пекà тùхли 2. *прен.* брикèт, бùца, тùхла (*предмет с форма на тùхла*): **rašelinová ~a** торфен брикèт

cihlář, -e *м.* тухлар

cihlářsk|ý, -á, -é тухларски: **~ý dělník** тухларски работник; **~á hlína** тухларска глина; **~ý průmysl** тухларска промишленост; производство на тухли

cihlárstv|í, -í *ср.* тухларство

cihličk|a, -y *ж.* **1.** умал. тухличка, брикѐт **2.** разг. южн. **náleždníci** *нар.* гуриявам се двојно, разчитам на повече от една възможност

cihlov|ý, -á, -é **1.** тухлен: **~é zdivo** тухлена зида-рия; **~á podlaha** тухлен под; **~á barva, červeně** керемиденочервен цвят **2.** *остар. диал.* керемиден: **~á střecha** керемиден покрив, керемидена стрѝха

cích|a, -y *ж.* калѝф, плик, торба за пухена завивка: **bavlněná ~a** калѝф, плик от памучен плат

cikád|a, -y *ж.* зоол. поен жъгвѝр, цикада (Cicada, Tibicen и др.)

cikán, -a *м.* **1.** Cikán *циганин* **2.** *прен. експр.* калпазѝнин, циганѝ (за дете)

cikánk|a, -y *ж.* циганка

cikán|ě, -ěte *ср.* **1.** циганче **2.** *прен. експр.* калпазѝнин, циганѝ (за дете)

cikánsk|ý, -á, -é *цигански*: **~ý tábor** цигански табор; **~ý život** *прен.* цигански живот, чергарство, скитничество

cikán|it, -ím *несв. разг. експр.* **1.** циганѝ се, лѝжа **2.** скытам се, брѝдя, чергарувам, катунаръствам

cikánštin|a, -y *ж.* цигански език

cikcak, **cik cak** *нар.* на зыгзаг, зыгзагообразно, криволичещо, лѝкатушно: **cesta vede ~** пътѝт криволичи, лѝкатуши

cikorie *вж. cikorka*

cikork|a, -y *ж.* **1.** бот. цикѝрия, сѝня жлѝчка (Cichorium intybus) **2.** цикѝрия (*примес към кафе*; заместител на кафе)

cíl, -e *м.* **1.** цел, краѝна тѝчка: **dojít k ~i** достыгна целтѝ, стыгна целтѝ; **dosáhnout, dojít ~e** достыгна, постыгна целтѝ; **bloudit bez ~e** скытам без цел **2.** цел, намерѝние, зѝмисъл: **vytknout si za ~** постѝва си за цел; **jít za svým ~em** гѝня целтѝ си; **sledovat vlastní, osobní ~e** преслѝд-вам лични интерѝси, гѝня сѝбствени целѝ, глѝдам личните си интерѝси; **~ děje** *език.* обѝкт на дѝйствиѝ **3.** *спорт. а)* фыниш, фынал: **doběhnout do ~e** стыгна фыниша, дотычам до фынала **б)** цел, мишѝна: **zasáhnout ~** попадна в целтѝ; **chybit se, minout se ~e** не улѝча целтѝ, мишѝната

cílevědomě *нар.* целенасѝчено, целеустрѝмѝно, сѝзнѝтелно

cílevědomost, -i *ж.* целенасѝченост, целеустрѝмѝеност, сѝзнѝтелност

cílevědom|ý, -á, -é *целенасѝчен, целеустрѝмѝн, сѝзнѝтелен*

cililink *междум.* дзын! звѝн! дрѝн! зѝн-зѝн!

cíl|it, -ím *несв. 1.* (*на коho, на co*) целѝ се, мѝря се, прицѝлвам се (*в някого, в нецо*) **2.** *книж.* (*kam*) отпраѝвам се (*нанякъде*); клонѝ, насѝч-вам се, стрѝмя се (*към нецо*); ймам за цел (*нецо*)

cílov|ý, -á, -é **1.** *спорт.* фынишен, фыналѝн: **~á páska** фынишна лѝнта; **~á rovinka** фыналѝна прѝва **2.** *език.* кѝйто е за цел: **genitiv ~ý** родѝ-телен падеж за цел; **dativ ~ý** дѝтелен падеж за цел

cimbál, -u *м.* муз. цимбѝл

cimbálov|ý, -á, -é *цимбѝлов*: **~á muzika** цимбѝлов оркѝстър

cimbuř|í, -í *ср.* зѝбцы на крѝпостен зид

cimprcampr *нар. експр. в сѝчет.* **rozbít, rozsekát na ~** напраѝя на пѝх и прѝх, счупѝ на парѝета

cimr|a, -y *ж.* *жарг. експр.* стѝя, помещѝние

cín, -u *м.* хим. калѝй: **doly na ~** калѝени мѝни

cink, **cinky** *междум.* дзын! звѝн! дрѝн!

cink|at, -ám *несв. 1.* звѝнѝ, дрѝнкам, дѝзѝнкам, звѝнтѝ: **zvonek ~á** звѝнѝцѝт дрѝнка, звѝнѝ; **tramvaje ~ají** трамѝайте звѝнѝт **2.** (*čím*) дрѝнкам (*с нецо*): **~at klíči** дрѝнкам с клѝ-чѝве

cink|nout, -nu *св. 1.* дрѝнна, звѝнна **2.** (*čím*) дрѝнна, звѝнна (*с нецо*)

cinkot, -u *м.* звѝнтѝне, дрѝнкане, звѝн

cín|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв. (co)* калѝайдѝсвам (*нецо*)

cínov|ec, -ce *м.* минер. каситерѝт

cínov|ý, -á, -é *калѝен*: **~é nádobí** калѝени сѝдове; калѝайдѝсани сѝдове; **~ý voják** олѝвен вой-ник; **~á ruda** калѝена рѝда, каситерѝт

cíp, -u *м.* **1.** край, краѝче, ѝгъл, ѝгълче: **~ šátku** краѝче на забрѝдка; **uzel s dlouhými ~y** вѝзел с дѝлги краѝща; **poodhrnout ~ tajemství** *прен.* повдѝгна завѝсата на тѝйна **2.** нос, издѝтинѝ, край: **~ ostrova** нос на ѝстров **3.** пеш, полѝ (*на врѝхна дрѝха*): **~ kabátu** пеш, полѝ на палтѝ

cípat|ý, -á, -é **1.** раздѝрпан, нерѝвен (*за дрѝха*): **~á sukně** раздѝрпана, крѝва полѝ; полѝ с не-рѝвен рѝб **2.** кѝйто е с пѝшѝве: **~ý kabát** пал-тѝ с пѝшѝве

cíp|ek, -ku *м.* умал. **1.** краѝчец, ѝгълче, пѝшѝче **2.** мѝлѝк нос (*на ѝстров и под.*); издѝтинкѝ, краѝчец

círát|ý, -ů *м.* само *мн. разг.* церемѝнии, заоби-кѝлки, усѝкѝвания: **dělat ~y** церемѝнѝ се; **jaké-
pak s tím ~y!** какѝѝ ще се церемѝниш с товѝ!

circa *вж.* **cirka**

cirka, *сѣкр.* **ca**, **cca** *нар.* приблизително, около
círk|ev, *-ve жс.* църква, *разг.* чърква: **~ev římsko-katolická** римокатолическа църква; **česko-bratrská ~ev evangelická** евангелистка църква на Чешките братя; **vyobcovat z ~ve** отлъча от църквата

církevněslovansk|ý, **-á**, **-é** *език.* църковнославянски

církevn|í, **-í**, **-í** църковен, черковен, духовен: **~í právo** църковно, каноническо право; **~í hodnost** духовен сан; **~í snátek** църковен брак; **~í sněm** църковен събор; **~í trest** епитимия, църковно наказание; **~í slovanština** църковнославянски език

cirkulac|e, **-e жс.** циркулация, обръщение, оборот: **~e krve** кръвообращение; **~e vzduchu** циркулация на въздуха; **~e kapitálu** *икон.* обръщение, оборот на капитал

cirkulačn|í, **-í**, **-í** **1.** циркулационен: **~í mazání** *техн.* циркулационно смазване **2.** *икон.* оборотен: **~í fondy** оборотни фондове, оборотни средства

cirkulárk|a, **-u жс. техн. разг.** циркуляр, банцит, дйсков трион

cirkul|ovat, **-uji/разг.** **-uju** *несв.* циркулирам: **krev ~uje v těle** кръвта циркулира в тялото; **peníze ~ují** парите се намират в обръщение; **dát ~ovat prézenční listinu** пусна присъствен лист за подпис

cirkus, **-u м.** **1.** цирк **2.** *разг. експр.* цирк, комедия, суматоха, лудница, бъркотия, неразбория

♦ **~ák (m) ~ka (f)** *разг.* дал, разиграя (на някого) сцѣна на улицата

cirkusák|ý, **-á**, **-é** *разг.* циркаджийски, цирков: **~á maringotka** цирков фургон

cirkusačk|a, **-u жс. разг.** циркаджийка, циркова артистка, циркова комедиантка

cirkusák, **-a разг.** циркаджия, цирков артист, цирков комедиант

cirkusov|ý, **-á**, **-é** **1.** цирков: **~á manéž** цирков манеж, циркова арѣна **2.** *разг. пейор.* циркаджийски

císař, **-e м.** **1.** император: **~ pán** Негово Императорско Величество (*в Австро-Унгария*)

♦ **~ar (m) ~ka (f)** *разг.* и пѣдарят **2.** цар

císařovn|a, **-u жс.** **1.** императрица **2.** царица

císařskokrálovsk|ý, **-á**, **-é**, *сѣкр.* **с. к.** който е на Н.В. (*негово величество*), на императора-крал; императорско-кралски (*за официални названия в Австро-Унгария*)

císařsk|ý, **-á**, **-é** **1.** императорски: **~ý patent, dekret** императорски указ **2.** *в съчет.* **~á silnice** *остар.* държавно шосѣ, главен път; **~á žemle** бриошка (*вид печиво*); **~ý kabát** „кайзерок“ (*дълго вталено палто*); **~ý řez** *мед.* цезарово сечѣние; **provést ~ý řez a)** направя цезарово сечѣние **б)** *прен.* направя решителна крачка

císařstv|í, **-í** *ср.* **1.** империя **2.** царство

cisel, **ciselovat** *вж.* **cizel**, **cizelovat**

cistern|a, **-u жс.** **1.** цистерна **2.** вагон-цистерна **cisternov|ý**, **-á**, **-é** *обикн.* *в съчет.* **~ý wagon**, **~ý vůz** вагон-цистерна; **~é auto** камион-цистерна, автоцистерна; **~á lod'** танкер

cít, **-u м.** **1.** чувство: **vlastenecký** ~ патриотично чувство, патриотизъм; **milostný** ~ любовно чувство; **vřelý** ~ топло чувство; **přátelské** ~у приятелски чувства; **člověk bez ~u** безчувствен, бездъшен, коравосърдѣчен **~stven**, бездъшен, коравосърдѣчен човек; той няма сърцѣ **2.** (*pro co, по-рядко čeho*) усет, разбиране, чувство (*за нещо*): **~ pro krásu** усет за красивото, чувство за красота; **jazykový** ~ усет към езика; **mravní** ~ морално, нравствено чувство; **hrát s ~em** свѣря с чувство, прочувствено **3.** усѣщане, чувствителност, осезание: **má ~ v prstech** има чувствителни прѣсти; **ztratil ~ v jedné noze a ruce** той загуби чувствителност в едниия (си) крак и едната (си) ръка

cítac|e, **-e жс.** цитиране

citadel|a, **-u жс.** цитадѣла, крѣпост, укрепѣн град

cítát, **-u м.** цитат

citelně *нар.* чувствително, осезателно, значително, силно: **~ se ochladilo** чувствително застудя, температурата спадна чувствително; **~ postihnout někoho** нанесѣ на някого тежък удар

citeln|ý, **-á**, **-é** чувствителен, значителен, осезателен, осезаем, силен: **~á ztráta** значителна, сериозна загуба; **~ý nedostatek** чувствителен недостатък; **~á změna** значителна промяна

cít|it, **-ím** *несв.* **1.** (*co*) чувствам, усѣщам, изпитвам (*нещо*): **~it vůni** усѣщам мирис; **~it únavu** усѣщам умора

nou pŕdu pod nohama чувствам твърда почва под краката си; **ne~ím ruce od práce** не си чувствам ръцѣте от работа; **ne~ím nohy únavou** краката ми тежат от умора; **~ím žaludek až v hrdle** гади ми се; **~it neštěstí v každém nervu** предчувствам нещастие; **to**

citrónovník, citronovník вж. **citroník**
citrónovníkový, citronovníkový вж. **citroníkový**
citronový [-on/-ón-], -á, -é **1.** лимонів, лимонів-нен: ~á **kůra** лимонівна, лимонівна кора; ~á **zmrzlina** лимонів сладолед; ~á **šťáva a)** лимонів сок **б)** лимонів сироп; **kyselina ~á** хим. лимонівна киселина **2.** лимонівножълт

citrónový вж. **citronový**

citrus, -u м. **1.** бот. лимонівно дърво, лимон (Citrus) **2.** лимон

citrusový, -á, -é в съчет. ~é **ovoce** цитрусови плодове; ~é **kultury** цитрусови култури, цитрусови растения

cituplný, -á, -é книж. **1.** прочувствен, задущевен **2.** чувствителен, емоционален, отзивчив, внимателен

cituprázdný, -á, -é книж. безсърдечен, безчувствен

citýr|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. **1.** (koho, co) разг. често експр. зова, извиквам/извикам, призовавам/призова (някого, нещо) (устно или писмено) **2.** само неск. (koho čím, co čím) разг. експр. тормозя, мъча (някого с нещо), камам се (на някого), заяждам се (с някого), дотягам, досаждам (на някого с нещо)

civlět, -ím, 3. мн. -í/-ějí неск. разг. експр. **1.** (-; kam, na koho, na co) зяпам (някъде, нещо, някого): **co na mně ~íš?** какво си ме зяпнал? ~ět **do prázdna** гледам заплеснато, отнѐсено **2.** (kde) стоя без работа, стоя със скръстени ръце, губя си времето, клата си краката: **kde zase ~íš?** къде се губиш?

civil I, -a м. разг. цивилен, цивилно лице

civil II, -u м. **1.** цивилно, гражданско облекло: **v ~u** (облечен) в цивилни дрехи **2.** граждански, цивилен живот: **vrátit se do ~u** напъсна военна служба, демобилизирам се; **v ~u je krejčím** в цивилния живот е шивач

civilist|a, -u м. цивилен, цивилно лице

civilizace, -e ж. цивилизация

civilizační, -í, -í цивилизационен

civilizovaně нар. цивилизовано

civilizovaný, -á, -é цивилизован

civilizovat, -uji/разг. -uju неск. (koho, co) цивилизовам (някого, нещо)

civilizovat se, -uji se/разг. -uju se неск. цивилизовам се

civilně нар. **1.** цивилно, граждански, светски: ~oblečený цивилно облечен; **dát se oddat** ~ встъпя в граждански брак, сключва граждански брак **2.** малко остар. книж. неофициално

civilní, -í, -í **1.** цивилен, граждански (противопол. военен): ~í **oblek** цивилно, гражданско облекло; ~í **obyvatelstvo** цивилно, гражданско население; ~í **obrana** гражданска отбрана, гражданска защита; ~í **soud** граждански съд; ~í **geometr** частно практикуващ инженер-земемѐр **2.** граждански (противопол. църковен): ~í **sňatek** граждански брак; ~í **právo** гражданско право **3.** малко книж. неофициален, обикновен, непресторен

cívk|a, -y ж. **1.** макара **2.** електр. бобина: **indukční ~a** индукционна бобина; **spouštěcí ~a** пускателна бобина; **tlumicí ~a** дрѐселна бобина

cizácký, -á, -é пейор. чужд, чуждестранен

cizáck|a, -y ж. пейор. **1.** чужденка, другозѐмка, чуждозѐмка, остар. ябанджийка **2.** емоционално, духовно отчуждена, чужда жена

cizák, -a м. пейор. **1.** чужденец, другозѐмец, чуждозѐмец, остар. ябанджия **2.** емоционално, духовно отчужден, чужд човек

cize нар. студѐно, недружелюбно, чуждо, странно: ~ **se dívat** гледам отчуждено; **chovat se k někomu** ~ държам се с някого като с чужд, държам се недружелюбно

cizelování, -í ср. цизелиране; гравирание, инкрустиране върху метал

cizelovat, -uji/разг. -uju неск. (co) цизелирам (нещо); гравирам, инкрустирам (нещо) върху метал

cizí, -í, -í **1.** чужд (противопол. свой, собствен): ~í **majetek** чужд имѐт; ~ím **vstup zakázán** вход за външни лица забранѐн; ~í **těleso** мед.

~~чуждо тяло~~ ~~чуждо тяло~~

teče пословица на чужд грѐб и сто тояги са малко; чуждото си е чуждо; **chlubí se ~ím** **peřím** с чужда пита помен прѐви; **žije na ~í účet** живѐе за чужда смѐтка, на чужд грѐб **2.** чужд, чуждестранен, задграничен: ~í **slovo** чужда дѐма, чуждѐца; ~í **řeč, jazyk** чужд език; ~í **státní příslušník** чужд гражданин; ~í **rozhlas** чужд, чуждестранен радио-предавател; ~í **vojska** чужди, неприятелски войски; **být v ~ích službách** работя за чужда ~~служба~~ ~~служба~~

чужд човек няма да припѐри тѐк **3.** чужд, неизвестен, непознат: ~í **město** чужд, непознат град; **všechno mu tam připadalo ~í** всичко там му изглеждаше чуждо; **to je mi naprosto ~í** това ми е съвършѐно чуждо; **přijít do ~ího prostředí** попадна в чужда среда **4.** (komu, čemu; ke komu) чужд, отчужден,

- безразличен (към някого, към нещо; спрямо някого, спрямо нещо): **byl mu ~í** той му беше чужд; **jsme si ~í** ние сме чужди един на друг
- 5.** чужд, различен: **politika a mravnost si bývaly ~í** политиката и моралът бяха две различни неща
- cizin|a, -y жс.** чужбина, странство: **obchod s ~ou** търговия с чужди държави; **vývoz do ~y** износ зад граница; **korespondence s ~ou** задгранична кореспонденция; **připutovat po ~ě** пътувам по чужбина
- cizin|ec, -ce м.** 1. чужденец, другоземец, чуждоземец 2. непознат човек 3. (емоционално) чужд, отчужден човек: **byl ~cem ve své vlastní rodině** той беше чужденец в собственото си семейство
- cizineck|ý, -á, -é** чуждестранен: **~á legie** Чуждестранен легион; **~ý ruch** международен туризъм
- cizink|a, -y жс.** 1. чужденка, другоземка, чуждоземка 2. непозната жена 3. (емоционално) чужда, отчуждена жена
- cizojazyčn|ý, -á, -é** чуждоезичен, другоезичен; който се отнася до чужд език: **~á literatura** литература на чужди езици; чуждоезична литература; **~á korespondentka** кореспондентка, секретарка с чужди езици; **~ý termín** чужд термин; **~é studium** изучаване на чужд език, на чужди езици
- cizokrajn|ý, -á, -é** 1. чуждоземен, чуждестранен 2. екзотичен
- cizolož|it, -ím нескв. (s kým)** прелюбодействам (с някого)
- cizoložn|ic, -e жс.** блудница, прелюбодейка, невярна жена: **pranířovat ~i** истор. приковавам прелюбодейка на позорния стълб; порицавам публично блудница, невярна жена
- cizoložn|ík, -a м.** прелюбоделец
- cizoložn|ý, -á, -é** прелюбодеен, блуден
- cizoložstv|í, -í ср. юрид.** прелюбодеяние: **do-pustit se, spáchat ~í** извърша прелюбодеяние; наруша съпружеска вяност
- cizopas|it, -ím нескв. 1.** бот. зоол. паразитирам, паразитствам 2. прен. паразитнича, паразитствам, паразитирам; живява на чужд гръб
- cizopasně нар.** зоол. бот. и прен. паразитно: **baktérie žijící ~** паразитни бактерии
- cizopasnictv|í, -í ср. 1.** зоол. бот. паразитизъм, паразитничество, паразитство 2. прен. паразитизъм, тунеядство
- cizopasn|ík, -a м.** 1. зоол. бот. паразит, паразитно животно, паразитно растение 2. прен. паразит, тунеядец
- cizopasn|ý, -á, -é 1.** зоол. бот. паразитен 2. прен. паразитен, тунеядски
- cizorod|ý, -á, -é 1.** чужд, чуждороден; който е от чужд произход 2. чужд, неприсъщ, неорганичен: **~ý prvek** чужд, непознат елемент; **~é těleso** чуждо тяло
- cizost, -i жс.** 1. необикновеност, осъбеност; нещо чуждо 2. безразличие, равнодушие
- cizot|a, -y жс.** 1. чужда среда, чужд край: **vyrostl v ~ě** той израства в чужда среда, порасна сред чужди 2. чуждост; отчужденост; нещо, което е чуждо, което има чужд характер 3. отчужденост, безразличие, равнодушие
- cizovlád|a, -y жс.** чуждо владичество
- cizozem|ec, -ce м.** чуждоземец, другоземец, чужденец
- cizozemk|a, -y жс.** чуждоземка, другоземка, чужденка
- cizozemsk|ý, -á, -é** чуждестранен, чуждоземен, задграничен
- cizrn|a, -y жс.** леблебя, нахът, сланутък (плод)
- cizrn|ík, -u м.** бот. леблебя, нахът (Cicer arictinum)
- clearing [klí-], klíring, -u м.** фин. икон. клиринг, търговия без налични средства
- cl|ít, -ím нескв. (co)** обмитявам, облагам с мито (нещо), налагам мито (на нещо)
- cl|o, -a ср.** мито: **dovozní ~o** вносно мито; **vývozní ~o** експортно мито, мито за износ; **průvodní ~o** транзитно мито; **prostý ~a** обезмитен; **podléhat ~u** подлежа на обмитяване; **podrobit ~u** обмитя, обложа с мито; **vybírat ~o** събирам мито
- clon|a, -y жс.** 1. завеса, воал, було и прен.: **dýmová, kouřová ~a** воен. димна завеса 2. физ. фотогр. бледа: **irisová ~a** ирисова бледа; **rotační ~** ротационна бледа; **sluneční ~a** слънчева бледа
- clon|it, -ím нескв. 1.** (co) засенчвам, засланиям, засенявам, заслонявам, закривам (нещо): **~it oči rukou** засланиям очи с ръка 2. фотогр. слагам бледа
- cloum|at, -ám нескв. (kým, čím)** разтърсвам, дърпам насам-натам, силно раздрусвам, разклащам (някого, нещо): **vítr ~á okny** вятърът блъска (в) прозорците; **~al jím hněv** той кипеше от гняв
- cloum|at se, -ám se нескв. 1.** и **cloumat sebou** гърча се, мъча се да се изскубна 2. клатущкам се 3. лутам се, шляя се, скитосвам без цел
- clown, clown- въз. klaun, klaun-cmír|at, -ám нескв. експр. 1.** църцоря, тека на

малка струйка **2.** (co) изливам (нещо) на малка струйка **3.** (co) *прен. разг.* крещавам, разредждам (вино, бира и под.)

cmrnd|at, -ám *несв. разг. експр. (co)* **1.** разливам (нещо), пръскам (с нещо) (при невнимателно наливане) **2.** наливам (нещо) на тънка струйка **cmund|a, -у** *ж. готв. диал.* картофена тиганица, картофена палачинка

co I, čeho *местоим.* **1.** като *въпр.* каквò, щò: ~ **je to?** каквò е товà? ~ **to má znamenat?** каквò значи товà? товà каквò означава? ~ **je ti?** каквò ти е? ~ **to děláš?** каквò правиш? **tak, ~ je nového?** (è), каквò нòво има? **oč jde?** за каквò стàва дýма? **na ~, nač myslíš?** за каквò мислиш? **k čemu, na ~, nač je to dobré?** а) за каквò слýжи товà? б) каквà пòлза има от товà? **zač je metr (látky)?** кòлко струва мètър (от платà)? **nač by přišel oblek?** кòлко ще струва кòстòмът? ~ **je ti do toho?** каквò те засяга товà? каквò те интересýва (товà)? **tak ~?** è, каквò? **a ~ otec?** а) как è бащà ти? б) а каквò смýта бащà ти, каквò кàза бащà ти? ~ **je?** каквò има? каквò се е слýчило? каквò стàва? ~ **naplat!** каквà пòлза! нýма каквò да се прави! ~? каквò? à? (*неучтиво*); ~ **kdyby?** а акò? ами акò? **čím to, že ...** на каквò се дýлжи товà, че ... **2.** *в сýчет.* **co za** щò за, какъв, каквà, каквò ...: ~ **je to za člověka?** щò за чòвèк е, какъв е тòй? какъв чòвèк е? ~ **je to zač?** каквò *предизвикателство*!

pořádek? а) щò за рèд е товà? какъв е тòзи рèд? б) какъв е тòзи пòрядък? **3.** като *отн.* кòето, каквòто, щòто: **dělám, ~ mohu** правя, *какò мога да правя*!

~ **řeknu, to platí** дýмата ми е закòн; каквòто кàжа, товà стàва; **říkejte si, ~ chcete ...** каквòто и да кàзвате, ...; ~ **slovo, to lež** всяка дýма е лъжà; ~ **není, může být** кòето не è стàнало, мòже да стàне **4.** *в сýчет.* **čím ... tím** кòлкòто ... тòлково; **čím je starší, tím je hloupější** кòлкòто по-стàр, тòлково по-глýпав; с годìните *възраст*!

v stáří jako když najdeš *пословица* каквòто наýчиш на млади́н, на старини́ ти е като подарèно; **s čím kdo zachází, tím také schází** *пословица* кòйто нòж вàди, от нòж уми́ра; на каквòто си постèлеш, на тàкòва ще лèгнеш; ~ **se vleče, neuteče** *пословица* бàвната рàбота е нàй-сигурна; бàвно, но слàвно; ~ **jsme si, to jsme si** *поговорка* каквòто билò - билò; хà да си бýдем, какòто си бяхме; хàйде да си прò-стим **5.** като *отн. несъгл. разг.* щò, дèто,

кòйто, кòято, кòето ...: **poslal dopis, ~ napsal včera** тòй изпràти писмòто, дèто го напìса вчèра; **ukázal mi tu dívku, ~ jsme o ní (předtím) mluvili** тòй ми покàза момичèто, за кòето бяхме гòворили (пò-ранò) **6.** като *неопред.* нèщо; нìщо: **je tam ~ zajímavého?** има ли тàм нèщо интересòно? **je to k čemu?** товà гòдно ли е за нèщо? **máš ~ dělat?** имаш ли нýкаква рàбота? **nemám ~ číst** нýмам нìщо за чèтене; **tomu se není ~ divit** в товà нýма нìщо чýдно; товà не è за чýдене; **jedl bych, ale nemám ~** бих хàпнал, но нýма каквò **7.** *в сýчет.* с *повторен* *гл. в повел.* **děj se ~ děj, staň se ~ staň** каквòто и да стàне, каквòто и да стàва

♦ *каквòто и да прави*

co II нар. местоим. **1.** като *въпр.* защò: ~ **bys tam chodil?** защò ще хòдиш там? **čeho, ~ bych se bál?** защò да се плàша? от каквò да се боя? ~ **by ne!** защò не! ~ **se budeme trápit** защò да се безпокоим **2.** като *отн.* кòлкòто; докàтò, докòгàто: **má tolik schůzí, ~ je dní do týdne** тòй/тýа има тòлково сýбрàния, кòлкòто са дните в сèдмичатà; ~ **živ budu, budu si to pamatovat** докàто сýм жив, ще го пòмня; ще го пòмня цýл живòт; **udělám to, jen ~ se trochu uvolním** ще го напràвя веднàга щòм се освобòдя; ще го напràвя, сàмо да се освобòдя мàлко; ~ **já vím, jakživo se to nestalo** докòлкòто ми е извèстно, откàкто се пòмня, тàкòва нèщо не сè е слýчвало; ~ **se týče...** щò се отнàся до... **3.** *в сýчет.* с *превъзх.* кòлкòто се мòже пò-..., по възмòжност нàй-...: ~ **největší** по възмòжност нàй-голýм, кòлкòто се мòже пò-голýм ...; ~ **nejlepší** кòлкòто се мòже пò-дòбър, кòлкòто е възмòжно пò-дòбър; ~ **nejvíce, nejlépe** кòлкòто се мòже, кòлкòто е възмòжно пòвече, пò-дòбре; ~ **nejdříve, ~ nejdéle** кòлкòто е възмòжно, кòлкòто се мòже, по възмòжност пò-ранò, пò-дýлго; **přijdu ~ možná brzy** ще дòйда кòлкòто е възмòжно, кòлкòто се мòже пò-ранò **4.** *в сýчет.* ~ **do (čeho)** щò се отнàся до (*нещо*); по (*нещо*): ~ **do krásy se jí nikdo nevyrovná** по красòтà нìкой не мòже да се сравни, да се мèри с нèя **5.** като *неопред.* кòлко (мнòго): ~ **je tu lidí!** кòлко мнòго нарòд има тýк! ~ **jsem se na vás načekal!** кòлко дýлго ви чàках! ~ **jsme se tam nachodili!** кòлко пýти сме хòдили тàм! ~ **bych za to dal, kdybys mi dala** ~ **proto** дàм на нýкого да разберè, наредя нýкого; **dostal ~ proto** дàдохà му да разберè, хýбавò го наредихà; **je to, ~ by kamenem do-**

hodil това се намира на един хвърлей място;
jde ~ noha nohu mine едва пристъпва, едва
се влачи, едва се мъкне; **přijdu ~ nevidět** ще
дойда чак по-скоро

co III съюз 1. откак, откакто: **je to deset let, ~
jsem ho viděl naposled** има десет години, от-
както не съм го виждал; **~ ho znám, je stále
~**

svět světem stojí откакто свят светува **2. книж.**
остар. като: **vrátil se ~ vítěz** върна се като
победител

сплотени като един (човек) **3. в съчет. с по-
вторено същ.** **den ~ den** ден след ден, всеки
ден, ежедневно; **večer ~ večer** вечер след ве-
чер, всяка вечер **4. в съчет. ~ chvíli a)** не-
прекъснато, чак по чак **б)** всеки момент: **musí
tu být ~ chvíli** всеки момент трябва да дойде

co IV част. 1. налй (за подкана към съгласие):
nestálo to za nic, ~? нищо не струваше, налй?
2. как така, как, нима (за учудване, изненада,
негодувание): **~, on už je tady!** как, нима той
е вече тук!

coca-cola вж. **koka kola**

cocktail вж. **koktajl**

cod|a [кó-], -у ж. муз. кода

coach вж. **kouč**

cokoli, по-рядко cokoliv местоим. **1.** като
неопред. каквото и да е; всичко: **jsem ochoten
přistoupit na ~** готов съм на всичко, да се
съглася с всичко, да приема всичко; **půjdu
tam, ať se děje ~** ще отида там, пък каквото
ще да става; **ať si přál ~, všechno dostal** как-
вото и да пожелавахше, всичко получаваше
2. като отн. каквото и да (е): **ze všeho, ~
udělal, je vidět jeho svědomitost** каквото и да
направи, винаги и във всичко се чувства
неговата добросъвестност

computer вж. **komputer**

cop, -u м. **1.** плътка: **plést si ~y** сплитам си
плътки, нося плътки; **rozpustit si ~y** разплета
си плътките **2. прен.** „цоп“; назадничавост,
консерватизъм, закостенялост (според ста-
ромодните за 19 в. мъжки плътки)

copak I, cožpak местоим. експр. каквò? ~ **zase
chceš?** каквò пак искаш? ~ **to neseš?** каквò ми
носиш? ~ **to má za ženu?** щò за човек е женà
му? каквà е тая негова женà? ~? каквò има?

copak II, cožpak нар. местоим. разг. защò,
защò ли: ~ **tak dlouho nejde?** къде се бави
такà дълго? защò ли не идва толкова време?
~ **se pořád smějete?** каквò се смееете непре-
къснато? защò се смееете непрекъснато?

copak III нескл. м. защò, как, каквò и под. **tady**

neexistuje žádné ~ тук няма никакво защò и
как! **jaképak ~!** тук няма каквò да се мисли!
каквò ще му мислиш!

copak IV, cožpak част. **1. е,** да; разбира се, няма
що (за актуализиране, акцентиране): ~ **ten,
ten umí všechno!** за него не берà грижа, той
всичко умее, знае! **chytrý je, ~ o to, ale líný**
умен е, няма щò, но е мързелив; ~ **to, to je to
nejmenší** колкото за това, това нищо не е, това
най-малко ме безпокой; ~ **já, o mne nejde,
ale o to dítě!** не става дума за мене, а за де-
тето! **2. нима!** (за учудване, изненада, упрек):
~ **to nevíš?** нима не знаеш това? ~ **nám to řekl?**
нима той ни е говорил за това! та той не ни е
казал за това! ~ **ses zbláznil!** ти луд ли си! ти
полудя ли! ти да не си полудял! ~ **já vím!**
откъде да знам!

copak V, cožpak междум. как така! нима! не
мòже да бьдè (за учудване, изненада, не-
съгласие): ~ **on už přijel!** как така, нима той е
пристигнал вече! ~ **dnes ten film nehrají?** как,
нима днес не сè прожектира този филм?

copán|ek, -ku м. умал. **1.** плътчица, малка плътка
2. плътка (вид плетка, бродерия)

copat|ý, -á, -é 1. който е с плътки: ~ **é děvčátko**
момиченце с плътки **2. пейор.** назадничав,
консервативен, ретрограден

cosi, книж. cos местоим. нещò (си): **musel ~
zařídít na úřadě** той трябваше да уреди нещо
в учреждението; **já ti ~ poradím** ще ти дам
един съвет, ще те посъветвам нещо; **pořád se
vymlouval, že nemůže a kdesi ~** той всё се
извиняваше, че не мý е възможно и тём
подобни тóти кванти; **slýchám kdesi ~, ale
mlčím** чувам разни неща, но си мълча

coul, -u м. цол, дюйм (мярка за диаметър,
вж. **калпак**)

отношение, до мòзъка на костите, с всяка
фйбра на тялото си; **neustoupím ani o ~** няма
да отстъпя нито на йòта; **není ani o ~ lepší**
той изòбщо не è пò-добър; той ни най-малко
не è пò-добър

coulav|ý, -á, -é цòлов; който има диаметър един
цòл

cour|a, -у ж. разг. пейор. **1.** ўличница, скитница,
пачàвра **2.** повлекàна, мърла

courák, -u м. разг. пейор. пѣгнически, остар.
пѣгничски влак; остар. манда пòща: **rychlík
nám ujel, pojedeme ~em** изпýснахме бързия
влак, ще пѣтуваме с пѣгничския

cour|at, -ám нескл. разг. експр. (co) **1.** влача
(нещо) по земята **2. рядко** разливам (вода)

cour|at se, -ám se нескл. разг. експр. **1.** мькана се,

влàча се, тѣтря се **2.** *и cour|at, -ám* шлÿя се, скÿтам, скÿтòсвам, мÿткам: **kde (se) pořád ~áš?** кѣдѣ всѣ скÿташ? **3.** *само мн.* пристÿгáме, тòчим се (едÿн след дрÿг); влàчим се (като свÿнски червà): **lidé se často ~ají ještě po začátku představení** хòрата чѣсто се тòчат и след запòчването на представлèнието **4.** (*s kÿt, s čím*) пÿпкам се, тÿткам се, мотàя се (*с някого, с нещò*): **~á se s jídlem** ядѣ бàвно

court *вж. kurt*

couv|at, -ám *несв. 1.* отстѣпвам, дѣрпам се, тѣгля се наза̀д: **nepřítel ~al** врагѣт отстѣпваше **2.** (*s čím*) дàвам за̀ден хòд (*с нещò*): **~at s autem do garáže** гарÿрам колà на за̀ден ход; **~at s koněm** обрѣщам кòня наза̀д **3.** (*–; před čím*) *прен.* огѣвам се, предàвам се, отстѣпвам (*пред нещò, от нещò*): **~at před obtížemi** огѣвам се пред трÿдностите

couv|nout, -nu *св. 1.* отстѣпÿ, отдрѣпна се, от-тѣгля се наза̀д **2.** (*–; před čím*) огѣна се, от-стѣпÿ (*пред нещò; от нещò*)

což I *местоим. малко остар. и книж. 1.* *като въпр.* каквò, щò: **~ naplat** каквò да се прàви, каквà пòлза; **zpívá hezky, ~ o to** пѣе хÿбаво, дÿма да нÿма, не мòже да се отрече **2. *като отн.* ко̀ето: **uměl číst a psát, ~ bylo k neuvěření** тòй знàеше да четѣ и пишѣ, ко̀ето не бѣше за вÿрване**

což II *нар. местоим. 1.* *като въпр.* защò, щò: **~ bych se bál?** защò да се бòя? **2.** *в усилващи и степенуващи изрази* кàмо ли, øще пò-мàлко: **na dovolenou nejedu nikam, ~ teprve do hor** през øтпуската си нÿма да øтида нÿкъде, кàмо ли на планина

což III *част. 1.* нÿмà (*за учудване, любопытство, упрек*): **~ ty jsi nevěděl, že budeme doma?** нÿмà тÿ не знàеше, че ще си бѣдем вкѣщи? **2.** *è да; разбÿра се (за актуализиране, акцентирание): ~ ten, ten to umí!* щò се отнàся до нѣго, тòй го мòже; ако стàва дÿма за нѣго, разбÿра се, че тòй мòже, знàе товà; *è да, тòй знàе, мòже товà*

což IV *междум. 1.* налÿ, вÿрно ли е, налÿ е такà, не è ли такà (*подкана кÿм сÿгласяване*): **je to pěkný obraz, ~?** хÿбава картÿна, налÿ? **2. *обикн. в сÿчет. nu což, ale což* каквò пѣк; хàйде (*за безразличие*): **nu ~, jestli chceš jít, prosím!** каквò пѣк, щом ÿскаш, øтивай си! **ale ~, podaří se ti to po druhé** каквò тòлкова, не се ядòсвай, слѣдващÿя пѣг ще успѣеш**

cože I, čehože *местоим. експр.* каквò, как (*за учудване, изненада, възмушение*): **~ to říká?** каквò гòвòри? **ptal se, ~ se vlastně stalo** тòй

пÿташе каквò всѣщност се е слÿчило; **~?** как? ама кàк? каквò? каквò ÿма? как такà? **2.** *в сÿчет. ~ to* каквò; каквò тòчно; **rád bych věděl, o čemže to mluvili** бÿх ÿскал да знàя за каквò тòчно са гòвòрили

cože II *нар. местоим. защò? защò ли? ~ jsi nepřišel?* защò не дойдѣ?

cože III *междум. 1.* нÿмà! кàк! (*за учудване, несÿгласие, възмушение*): **~, on je tady?** кàк, тòй е тÿк? **2.** кàк! каквò! (*заплаха*): **~, ty mně nebudeš poslouchat?** каквò, тÿ не ÿскаш да ме слÿшаш?

cpát, cpu *несв. 1.* (*koho, co, kam*) пѣхам, бÿтам, блѣскам, тѣпча, натÿквам, набÿвам (*някого, нещò, някъде*): **~ věci do kufru** пѣхам, натѣп-квам вѣщи в кÿфар; **~ někoho na výnosné místo** *прен.* пробÿтвам, насыла урѣждам някого да за̀еме изгòдна длѣжност **2.** (*co čím*) пѣлня, напѣлвам, тѣпча, натѣпквам (*нещò с нещò*): **~ pytel senem** натѣпквам чувàл сÿс сенò; **~ dýmku tabákem** натѣпквам лулà с тÿотÿн **3.** (*co komu, do koho*) *разг. експр.* тѣпча (*някого с нещò*): **cpali mu peníze** дàваха му парÿ без смѣтка; **cpali do kluka samé sladkosti** тѣпчаха момчѣто с лàкомства; **cpali do nemocného léky** тѣпчаха бòлния с лèкарства; **~ husu** угòявам гѣска **4.** (*co komu, co do koho, koho kam*) *разг. експр.* натрàпвам, принуждàвам, налàгам (*на някого нещò; някого някъде*): **cpali dívce ženicha** натрàпваха жених на девòйката; **cpal jí své názory** тòй ÿ налàгаше, натрàпваше свòите убеждèния

cpát se, cpu se *несв. 1.* (*kam, do čeho*) *експр.* пѣхам се, напÿрам, навÿрам се, врà се, мÿш-кам се (*някъде, в нещò*): **~ se do tramvaje** блѣскам се, за да влÿза в трамвàй; **~ se do lepší společnosti** напÿрам да влÿза в пò-дòбрò общество **2.** (*–; čím*) *разг. експр.* тѣпча се (*с нещò*), плѣскам (*нещò*): **celý den se cpe** цÿл дèн се тѣпче; **cpe se samými sladkostmi** тѣпче се сàмо сÿс слàдки рàботи

cr *междум. разг. 1.* кап-кап, троп-троп (*за вода*) **2.** дзÿн, дрѣн (*за звънец*)

crč|et, -ím *несв. 1.* църцòря; лèя се, текà на (тѣнка) стрÿйка, струÿ, църкам: **z rány ~ela krev** от рàната стру̀еше крѣв, рàната крѣвѣше **2.** бълбÿкам, шумÿ, шумолÿ, църцòря (*за вода*): **potůček ~í** потòчето бълбÿка

crčiv|ý, -á, -é кòйто църцòри, лèе се, струÿ; цър-цòрещ

crk|at, -ám *несв. 1.* текà на тѣнка стрÿйка; кàпка по кàпка; църцòря **2.** цвѣртÿ, църкам, църцòря **crkot, -u** *м.* шуртèне, църцòрене, църкане

credo *вж.* **krédo**

crescendo [kreše-] *нар. муз.* кресчѐндо

ctěn|ý, -á, -é уважаѐм, уважаѐван, почитаѐм (*обикн. в писмо*): ~ý pane! ~á paní! уважаѐми господѐне! уважаѐма господжо!

ctihodn|ý, -á, -é 1. почтѐн, достопочтѐн 2. *църк.* преподобѐн (*в титли на духовници*): ~ý otče преподобни отче! ~á sestro! преподобна сѐстро!

ctitel, -e *м.* почитател, поклонник, ценител, обожател, любитель: ~ **umění** почитател на изкуството; ~ **dobrého jídla** любитель на хубавото ядене; **dívka má mnoho ~ů** девойката ѝма много обожатели

ctitelk|a, -y *ж.* почитателка, поклонница, ценителка, обожателка, любителька

ct|ít, -ím 1. (*koho, co*) почитам, уважавам, зачитам, тача (*някого, нещо*): ~ím barvu *картоизгр.* признавам боя, отговарям на боя 2. (*koho*) правя чѐст (*на някого*): **dílo ~í mi-stra** работата прави чѐст на майстора 3. *по-рядко остар.* черпя: ~ili ho **jídlem a pitím** черпеха го с ядене и пиене

ctížádost, -i *ж.* честолюбие, амбиция

ctížádostiv|ý, -á, -é честолюбѐв, амбициозен: ~ý **člověk** амбициозен човек

ctnost, -i *ж.* добродѐтел, достойнство: ~i i **ne-dobrého svědění** ~ **znie** ~а) колкото да не е без хич; представям нещо в по-добра светлина б) сиромѐх човек – жив дявол

ctnostn|ý, -á, -é 1. добродѐтелен, почтѐн 2. целомъдрен

ctn|ý, -á, -é *остар.* добродѐтелен, почтѐн, уважаѐван: ~á panno! уважаѐма госпожице!

cucák I, -a *м. одуш. разг. експр.* зѐак; зелѐн и неопитен човек; момчѐ с жѐлто около устѐта

cucák II, -u *м. неодуш. разг. експр.* биберон, залъгалка

cuc|at, -ám *несв.* 1. сѹча, бозѹа 2. (*co*) смѹча, изсмѹквам (*нещо*): ~at limonádu смѹча лимонада; ~at bonbón смѹча бонбон 3. (*co*) *прен. грубо* изсмѹквам, изкопчвам, измѹквам, скѹбя (*обикн. пари*): ~á z něho peníze измѹква от нѐго пари, скѹбе го 4. (*koho*) *експр.* целувам, блѹжа, лѹжа (*някого*)

cuc|ek, -ku *м.* 1. валмѐ, фандѹк: ~ky prachu a smetí валмѐ от прах и смѐт 2. дрипа, парцѹл ♦ **zbliti ho, až z něho ~ky litaly** набѹха го здравата; разкатаха го от бой

cuc|nout (si), -nu (si) *св. разг. (čeho)* смѹкна (*си*),

пѹйна (*си*), глѹтна (*си*), дрѹпна (*си*) (*нещо от нещо*): **rád si ~ne** *експр.* тѹй обѹча да си попѹйва, да кѹрка

cudnost, -i *ж.* 1. целомѹдрие, чистотѹ, непорѹчност 2. свенливост, срамежливост

cudn|ý, -á, -é 1. целомѹдрен, непорѹчен 2. свенлив, срамежлив

cuch|at, -ám *несв.* 1. (*co*) разрѹшвам (*коса*), оплѹтам (*конци*); мѹчкам, смѹчкавам (*нещо*): **vítr jí ~á účes** вѹгърѹт я разрѹшва, вѹгърѹт ѝ развѹля причѹската 2. (*koho*) *експр.* одѹмвам, критикувам (*някого*)

cuk, -u *м. в сѹчет. v ~u letu* *експр.* веднагѹ, моментѹлно, незабѹвно

cukán|í, -í *ср.* тик, конвѹлсия: **mám ~í tam jít, něco udělat** *разг. експр.* ѝмам голямо желѹние, горѹ от нетѹрпѐние да отѹда там, да направѹ нѐщо

cuk|at, -ám *несв.* 1. трѹпвам, потрепѹрвам: ~á mu ruka рѹкѹта му трѹпва; ~á mu kolem úst ѹгълчетѹта на ѹстните му нѹрвно потрепѹват; ~á mi v oku играѐ ми окѹто 2. (*čím*) дѹрпам, свѹвам (*нещо*): ~at opratí дѹрпам юздѹ; ~at rty свѹвам ѹстни, нацѹпвам се; ~lo jím тѹй се сѐпна, трѹпна; ~at rameny свѹвам раменѐ

cuk|at se, -ám se *несв.* 1. и ~at sebou потрепѹрвам, конвѹлсивно трѹпвам, потрѹпвам: **tělo sebou ~alo** тѹлото потрепѹрваше 2. *разг.* дѹрпам се, увѹртам (*го*), усѹквам (*го*): ~á se, když má říci pravdu дѹрпа се, увѹрта го, когѹто трѹбва да кѹже ѹстинѹта 3. (*–; na koho*) *разг.* сопвам се, скѹрвам се (*на някого*), нахвѹрлям се с дѹми (*вѹрху някого*)

cukerín, -u *м.* захарѹн

cukernat|ět, -ím, 3. мн. -í/-ějí *несв.* захарѹсвам (*се*)

cukernat|ý, -á, -é 1. зѹхарен, богѹт на зѹхар, сѹдѹржащ зѹхар 2. захарѹсан (*за мед и под.*)

cukern|í, -í, -í зѹхарен: ~í průmysl зѹхарна промѹшленост, зѹхаропроизвѹдство; ~í kampaň кампѹния по прибиране на зѹхарното цвеклѹ; сѹзѹн за произвѹдство на зѹхар

cukern|ý, -á, -é 1. зѹхарен; кѹйто е от зѹхар: ~ý roztok зѹхарен разтѹвор 2. *малко остар.* зѹхаропроизвѹдителен

cuk|nout, -nu *св.* 1. трѹпна, потрепна, помрѹдна 2. (*čím*) дрѹпна, свѹя (*нещо*): ~l rameny а) тѹй вдѹгна раменѐ б) тѹй мрѹдна раменѐ, трѹпна с раменѐ

cuk|nout (se) sebou, -nu (se) sebou *св.* 1. дрѹпна се, потрепѹра, трѹпна, помрѹдна 2. сѐпна се: ~l sebou, jak se lekl тѹй се сѐпна от уплѹха

cukr, -u м. 1. захар: **kostkový** ~ захар на бѹчки; **pískový, krystalový** ~ кристална захар, захар на пясък; **moučkový, práškový** ~ пѹдра захар; **homole ~u** бѹца захар; **pálený** ~ карамел, ~~кармел~~ **hroznový** ~ грѹздова захар, глѹкѹза; **mléčný** ~ млечна захар, лактѹза; **ovocný** ~ плѹдова захар, фруктѹза; **sladový** ~ малцова захар; **škrobový** ~ нишестена захар
cukrárn|a, -y ж. сладкарница
cukrář, -e м. 1. сладкар; продавач в сладкарница: **dort od ~e** купешка торта; **koupit něco u ~e** кѹпя нещо от сладкарница 2. *жарг.* бѹлен от захарна бѹлест, диабетик
cukrářk|a, -y ж. сладкарка; продавачка в сладкарница
cukrářsk|ý, -á, -é сладкарски: **~á dílna** сладкарска работилница; **~é výrobky** сладкарски изделия; **~é kvasnice, droždí** *готв.* амонячна сѹда
cukrářstv|í, -í -í ср. 1. сладкарство 2. сладкарница
cukrátko, -a ср. бонбѹнче, бонбѹн ~~бонбон~~
jako ~ мед му кѹпе от устѹта
cukrle, -te ср. *разг.* бонбѹн, бонбѹнче
cukroušek, -ka м. *експр.* сладѹр
cukroměr, -u м. *техн.* захаромѹр
cukrovar, -u м. захарна фабрика
cukrovarnick|ý, -á, -é захарен, захаропроизводителен: **~ý průmysl** захарна промийшеност; **~á kampaň** кампаня по производство на захар; **~é výrobky** захарни изделия
cukrovarnictv|í, -í, cukrovarstv|í, -í ср. захаро-производство, захарна промийшеност, захарна индѹстрия
cukrovarsk|ý, -á, -é кѹйто се отнася до захарна фабрика: **~ý dělník** работник в захарна фабрика
cukrovarství *вж.* **cukrovarnictví**
cukr|ovat I, -uji/разг. -uju неск. *(со)* посипвам *(нещо)* със захар
cukr|ovat II, -uji/разг. -uju неск. 1. гѹкам, гѹгѹкам *(за гѹгутка)* 2. *и ~ovat (se) прен. експр.* гѹкам си, говоря нежно, нежнича
cukrov|í, -í ср. *сѹбир.* 1. (дрѹбни) слѹдки 2. бонбѹни, захарни изделия: **~í na stromeček** бон-

бѹни, захарни изделия за украса на кѹледно дрѹвчѹ
cukrovin|a, -y ж. *спец.* захарна мѹса
cukrovin|ka, -ky ж. 1. слѹдка, сладкийше 2. бонбѹн, бонбѹнче 3. *само мн.* **cukrovin|ky, ~ek** бонбѹни, захарни изделия: **továrna na ~ky** бонбѹнена фабрика, фабрика за захарни изделия
cukrovk|a, -y ж. 1. захарно цвеклѹ 2. *мед.* захарна бѹлест, диабет
cukrov|ý, -á, -é захарен: **~á vata** *сладк.* захарен памѹк, памѹк шекѹр; **~á řepa** *бот.* захарно цвеклѹ (*Beta vulgaris*); **~á třtina** *бот.* захарна трѹстика (*Saccharum*); **~é fráze** *прен.* слѹдки приказки; **je jako ~á panenka** прекалено е нежна, много е глѹзена
cukrú *междум.* гѹ-гѹ-гѹ *(за гѹгутка)*
cukřenk|a, -y ж. захарница
culík, -u м. *разг.* 1. плитка *(от коса)* 2. сплит
cul|it se, -ím se неск. *експр.* подсмивхам се, усмивхам се под мустѹк
cul|it se, -ím se неск. *експр.* **hlíjo** сладѹр, хѹбаво момченце 2. нещо смѹчкано, свѹто на тѹпка: **šaty měl úplný ~** дрѹхите му ~~бѹше~~ **zblbnzali**
kouká ~ експр. тѹй йма ѹще мляко по брадѹта, жѹлто около устѹта; мляд и зелен е ѹще
cumploch, -a м. *вулг.* мѹрльо, мѹрла; повлекѹн, повлекѹна *(за мѹж и за жена)*
cup, cupy, cupity *междум.* шляп-шляп, цап-цап, хѹп-трѹп, трѹп-трѹп *(за леки стѹпки)*; **cupy dupy** трѹп-трѹп, хѹп-трѹп *(при силно тупане с крака)*
cupanin|a, -y ж. 1. кѹрпия *(превѹрзочен материал от различиено платно)* 2. нещо разнищено, развлѹчено на дарѹк
cup|at, -ám неск. 1. цапкам, шляпкам, сѹтня *(обикн. за деца)*; вѹрвя със сѹтни крачки 2. трѹпам, потрѹпвам *(с крака)*
cûp|ek, -ku м. *умал.* плитка, плитчица
cupit|at, -ám неск. цапкам, шляпкам, припкам, сѹтня, тѹпкам, вѹрвя със сѹтни крачки *(обикн. за деца)*
cupot, -u м. 1. тѹпкане, шляпкане, трѹпкане, цапкане с кракѹ 2. припкане
cup|ovat, -uji/разг. -uju неск. *(со)* 1. разнищвам платно *(за получаване на превѹрзочен материал)* 2. чѹпкам, разчѹпквам *(нещо)*: **~ovat koudel** чѹпкам кѹлчища; **~ovat květinu** кѹсам едно по едно листѹта на цвят *(маргаритка и под.)*
cvak *междум.* трак, щрак

cvak|at, -ám неск. (*čít*; –) щракам, трăкам, чўкам, трôпам (*с нецо*), тиктăкам (*за часовник*): ~**á zuby** трăка със зъби; **kohoutky pušek ~aly** спусъците на пушките щракаха

cvak|nout, -nu св. (*čít*; –) щрачна, трăчна, чўчна, трôпна (*с нецо*): ~**nout podpadky** трôпна с токове, удăря токове; **v zámku ~lo** бравăта щрачна

cval, -u м. галôп: **přejít do ~u** премйна в галôп; **běžet ~em** бягам в галôп, галопирам; **jet ~em** препускам в галôп; ~ **našich dnů** прен. стремителният бяг на нашите дни

cvál|at, -ám неск. галопирам, препускам в галôп
cvalík, -a м. експр. дебеланчо, дўндьо, шийшко (*пълничко дете*)

cvičebn|a, -y ж. зăла за упражнѐния

cvičebn|í, -í, -í, по-рядко cvičebn|ý, -á, -é учебен, тренировъчен: ~**í úbor** гимнастически костюм, физкултурно облекло, ѐнцуг

cvičebnic|e, -e ж. учебник, сбôрник с упражнѐния: ~**e češtiny** сбôрник с упражнѐния по чѐшки език

cvičen|ec, -ce м. физкултурник, гимнастик

cvičen|í, -í ср. 1. гимнастическо упражнѐние:

~**í na nářadí** упражнѐния с ѱреди; **prosná ~í** упражнѐния по зѐмна гимнастика, упражнѐния без ѱред; **pořadová ~í** воен. строевă подготовка; ~**í ve zbraní** воен. упражнѐния по стрелбă 2. учил. упражнѐние: **domácí ~í** домашна работа; **slohové ~í** развиване на тема, писмена работа, (свободно) съчинѐние; **sbírka ~í** сбôрник с упражнѐния; ~**í z matematiky** упражнѐние по математика; **praktická ~í na vysoké škole** практически упражнѐния във висше учебно заведѐние; **laboratorní ~í** лабораторна практика 3. физкултурни игри: **spartakiádní ~í** масови спортни игри, спартакиада; **veřejné ~í tělocvičné jednoty** физкултурна продѱкция на спортна организация

cvičenk|a, -y ж. физкултурничка, гимнастичка
cvičen|ý, -á, -é, обѱчен, упражнѐн, трениран, обрăботѐн, школѱван: ~**é oko** ôпитно, набѱто окò; ~**ý hlas** обрăботѐн, школѱван глас; ~**ý pes** дресѱрано кѱче

cvičíst|ě, -ě ср. 1. спорт. игрище, спортна площадка 2. воен. учебен плац, полигòн

cvič|it, -ím неск. 1. правя физически упражнѐния, играя гимнастика: ~**it na nářadí** изпълнявам упражнѐния на ѱреди; ~**it prosná** правя свободни упражнѐния без ѱред; ~**it ranní čtvrt-hodinku** правя ѱтринна гимнастика, играя ведрина; ~**it na spartakiádě** взѐмам ѱчастие

в спартакиада, в спортни игри 2. (*koho v čet*) обучавам, упражнявам, тренирам (*някого в нецо*): ~**it nováčky ve zbraní** обучавам новобранци в стрелбă, вòдя стрелковѱ упражнѐния с новобранци 3. (*koho v čet*) дресѱрам, тренирам, обучавам (*животно*): ~**it koně** дресѱрам, тренирам кон 4. (*co*) упражнявам, тренирам (*нецо*): ~**it paměť opakováním** упражнявам паметтă си чрез повторѐние, чрез повтăряне 5. (*co s kým*) обучавам (*някого на нецо*), разучăвам (*с някого нецо*); занимавам се (*с някого*), за да го наѱча (*на нецо*): ~**it se žáky rozbor věty** обучавам ѱченици да правят разбôр на изречѐние; ~**it se zpěváky novou píseň** разучăвам с певци нова пѐсен 6. (*co*) разучăвам, упражнявам, тренирам (*нецо*): ~**it stupnice na klavíru** упражнявам гăми на пиано; ~**it na spartakiádu** тренирам за спартакиада

cvič|it se, -ím se неск. (*v čet*) 1. упражнявам се (*в нецо, на нецо; да правя нецо*): ~**it se ve hře na housle** упражнявам се да свѱря на цигѱлка; ~**it se v naukách** книж. образòвам се; ~**it se v trpělivosti** прен. ѱча се на търпѐние 2. воен. обучавам се, упражнявам се: ~**it se ve střelbě** упражнявам се да стрѐлям, правя стрелковѱ упражнѐния

cvičitel, -e м. 1. спорт. инстрѱктор, треньôр 2. воен. инстрѱктор 3. дресьôр, дресировăч (*на животно*)

cvičitelk|a, -y ж. 1. спорт. инстрѱкторка, треньôрка 2. дресьôрка (*на животно*)

cvičk|a, -y ж., обикн. мн. **cvič|ky, ~ek** цвѱчки, гимнастически обѱвки

cvičn|ý, -á, -é учебен, тренировъчен: ~**ý tábor** учебен лагѐр; ~**ý let** учебен полѐт, учебно летѐне; ~**ý poplach** учебна тревôга; ~**á louka** спорт. тренировъчна площадка (*за скиори*); ~**á škola** учил. *остар.* стажăнтско училище, бăза за подготовка на стажăнт-ѱчитѱли

cvik, -u м. 1. спорт. упражнѐния, упражнѐние: **akrobatický** акробатическо упражнѐние; **nápravné ~y** лечѐбна гимнастика, изправителни упражнѐния; ~**y obratnosti** упражнѐния по ловкост; **provádět, dělat ~y na nářadí** правя, изпълнявам упражнѐния на ѱред(и) 2. упражняване, тренировка, практика, нăвик, похвăтност: **nabýt zručnosti dlouholetým ~em** придобѱя срѱчност чрез дългогодишна тренировка, чрез дългогодишно упражняване; **to vyžaduje hodně ~u** товă изисква продължително упражняване; **chybí vám ~** липсва ви

опит, нямате практика; **vyšel jsem ze ~u** излязох от форма **3.** обучение, тренировка, дресиране: **bral psa denně do ~u** той ежедневно дресираще кучето; **vzít do ~u někoho** заема се с обучението на някого

cvik|at, -ám *несв. (со)* перфорирам, продупчвам (нещо): **~at jízdenky** продупчвам, перфорирам билети; **~at příchod v továrně** жарг. маркирам картон (при пристигане на работа) във фабрика

cvik|nout, -nu *св. (со)* перфорирам, продупча (нещо): **~nout si lístek** перфорирам си билета

cvikr, -u *м.* пенсне

cvoč|ek I, -ku *м. неодуш.* кабърче: **podrážky bot pobité ~ky** подметки, подковани с кабърчета

cvoč|ek II, -ka *м. одуш. разг. експр.* дребосък, дребош, дребошница

jako ~ek момче като буболечка (дребно, ниско); дребосък

cvok I, -u *м. неодуш.* кабър, гвездейче: **boty s ~y a podkůvkami** обувки с кабъри и налчета

cvok II, -a *м. одуш. 1. разг. експр.* дебеланчо, дундъ, дребосък, фъстък, фърфалък **2. грубо** кучу, хахо, пёрко; ненормален, умопобъркан, побъркан, луд, смъхнат (човек): **je tak trochu ~** той е малко кучу, малко е ударен по главата, малко е смъхнат

cvrč|ek I, -u *м. неодуш.* цвърчелък

~ky louskal разг. експр. мършав е, кльощав е; **nasadit někomu ~ky do hlavy** пусна на някого муха в главата

cvrč|ek II, -ka *м. експр.* дребосък, малчо, малчуган фърфалък, фъстък

cvrč|et, -ím *несв.* цвъркам, цвърча, цвъртя (за насекоми и птици)

cvrk|at, -ám *несв. 1.* цвърча, цвъртя, цвъркам църкам (за насекоми и птици) **2. в съчет. ~at kuličky do důlku** играя на топчета, целя ямичка с топчета (детска игра)

cvrkoť, -u *м.* цвъртене, цвърчене, цвъркане, църкане (на насекоми и птици)

cvrlík|at, -ám *несв.* чуруликам, цвъртя

cvrnk|at, -ám *несв. 1. (-; čít)* дрънкам, звънтя, дзънкам (с чукане върху нещо): **~at si** чукам се (с чаша вино и под.) **2. в съчет. ~at kuličky do důlku** играя на топчета, целя ямичка с топчета (детска игра)

cvrnk|nout, -nu *св. 1. (-; čít)* дрънна, звънна, дзънна, зазвънтя (с удар, с чукане о нещо) **2. в съчет. ~nout kuličky do důlku** поиграя на топчета, нацеля ямичка с топчета (детска игра)

cyklicky нар. циклично

cyklick|ý, -á, -é 1. цикличен, циклически: **~á hospodářská krize** икон. циклична, периодична икономическа криза; **~é sloučeniny** хим. циклични съединения **2.** който образува цикъл

cyklist|a, -y *м.* колоездач, велосипедист

cyklistick|ý [-ty-], -á, -é колоездачен, велосипеден: **~á závodní dráha** колодръм; **~é závody** колоездачно състезание

cyklistik|a [-ty-], -y *ж.* колоездене

cyklistk|a, -y *ж.* колоездачка, велосипедистка

cyklon [-on/-ón], -u *м. 1.* метеор. ураган, тайфун, вихър, циклон: **~ války** прен. ураган на войната **2. техн.** циклон (обезпращител)

cyklona [-on/-ón], -y *ж.* метеор. циклон (ниско атмосферно налягане)

cyklostyl, -u/-a *м.* циклостил: **rozmnožený ~em** размножен на циклостил

cyklostyl|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* размножавам на циклостил

cykl|us, -u *м.* цикъл: **přednáškový ~us** цикъл (от) лекции; **~us symfonických básní** цикъл от симфонични поеми; **výrobní ~us** производствен цикъл; **vývojový ~us** биол. цикъл на развитие

cylindr, -u *м. 1. техн.* цилиндър: **automobilový motor o šesti ~ech** шестцилиндров автомобилен двигател **2.** лампено шише: **~ petrolejové lampy** шише на газена лампа **3.** цилиндър (шапка)

cylindrick|ý, -á, -é цилиндричен, цилиндрически

cylindrov|ý, -á, -é цилиндров, цилиндричен

cymbál *вж. cimbál*

cynicky [-ny-] нар. цинично

cynick|ý [-ny-], -á, -é 1. циничен **2. филос.** цинически: **~á škola** школа, учение на циниците

cynik [-ny-], -a *м.* циник

cynizmus [-ny-], cynism|us [-nyzm-], -u *м.* цинизъм; цинично държание, поведение

cypřiš, -e *м. бот.* кипарис (Cupressus)

cypřišov|ý, -á, -é кипарисов: **~ý háj** кипарисова гора

cyrilic|e, kyrilic|e, -e кирилица, кирилско писмо

cyrilometodějsk|ý, -á, -é кирило-методиевски: **~á doba** кирило-методиевска епоха

cyrilsk|ý, -á, -é *в съчет.:* **~é písmo** кирилица, кирилско писмо

cyst|a, -y *ж. 1. мед.* киста **2. зоол.** циста

cystiti|s [-tyty-], cystiti|da [-tytý-], ~dy *ж. мед.* цистит

cytoplasma *вж. cytoplazma*

cytoplazm|a, -y *ж. биол.* цитоплазма